Проведена нами оцінка існуючих наукових підходів до визначення сутності фінансових ресурсів як базового елемента фінансування діяльності підприємств виявив, що на сьогодні найбільш актуальними є декілька їх напрямів визначення, а саме: як грошових коштів; як джерел формування фінансових активів; як капітал-функція; як суми джерел формування усіх (не лише фінансових ресурсів підприємства).

Розглянувши джерела формування фінансових ресурсів підприємств можна визначити, що у більшості суб'єктів вони формуються із власних джерел (статутний або пайовий капітал). У підприємств державної форми власності вони також можуть бути залучені безоплатно з бюджету або цільових фондів. Значна кількість підприємств мають в своєму використанні позичені фінансові ресурси – кредитні ресурси та залучені фінансові ресурси – поточна кредиторська заборгованість.

Система управління фінансовими ресурсами підприємства є складовою фінансово-кредитного механізму кожного підприємства, тому процес управління його фінансовими ресурсами є одним із важливих факторів організації власної ефективної господарської діяльності. Вона має бути спрямована на оптимізацію самого фінансово-кредитного механізму підприємства в напрямку ефективності проведення фінансових операцій (прибутковості та доцільності). Головним завданням управління фінансовими ресурсами підприємств є прийняття вірних та швидких управлінських рішень в умовах постійних змін всього зовнішнього середовища та з боку конкурентів зокрема. Тому в управлінні фінансовими ресурсами важливим є вірне визначення обсягів, джерел та форм залучення фінансових ресурсів для здійснення звичайної діяльності підприємства.

Отже, значним є розрахунок оптимальної потреби в фінансових ресурсів, що також впливає й на ефективне функціонування самого підприємства. Класифікація фінансових ресурсів дає можливість вибрати правильне співвідношення між власними і позиковими коштами, що сприяє зміцненню його фінансового стану та загального потенціалу. Тому, саме від фінансових ресурсів, їх ефективної структури та управління залежить фінансова забезпеченість діяльності підприємств.

ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ

Я. В. ЯТЛО, *магістрант*
О. А. ДЕМ'ЯНИШИНА, *кандидат економічних наук*
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, Україна

Проблема розвитку пенсійного страхування є однією з найбільш актуальних і обговорюваних у світі. Адже вона безпосередньо пов'язана з формуванням системи фінансового забезпечення населення, яке втратило свою трудову працездатність у зв'язку із виходом на пенсію або повною чи

частковою втратою працездатності.

Пенсія за визначенням - час, коли людина «пожинає» плоди своєї праці. Саме в цей час людина як ніколи беззахисна, вона більше не має можливості заробляти гроші і вимагає певного соціального захисту.

На сучасному етапі розвитку суспільства пенсійне страхування в Україні і світі виконує подвійну роль: виступає базовим інститутом соціального захисту населення; слугує механізмом нагромадження значних фінансових ресурсів які є джерелом довгострокових інвестицій в економіку.

Необхідність реформування системи пенсійного забезпечення зумовлена низкою факторів (економічних, демографічних, соціально-політичних).

Суть пенсійної реформи полягає в переході до трирівневої пенсійної системи, де третім рівнем є система недержавного пенсійного забезпечення Незважаючи на це, запроваджене недержавне пенсійне забезпечення не має відчутного впливу на соціальне становище в країні.

Фінансові ресурси, які акумулюються у вигляді страхових резервів, служать істотним джерелом інвестицій в економіку. У розвинених країнах світу страхові компанії за обсягами інвестиційних вкладень перевищують загальновизнаних інституціональних інвесторів - банки й інвестиційні фонди.

Не менш важливе значення має інвестиційна діяльність страховиків і на мікрорівні, виступаючи одним з головних факторів забезпечення ефективного функціонування страхової компанії.

Скориставшись даними аналітичного огляду ринку небанківських фінансових послуг України за підсумками 9 міс. 2018 року загальна кількість функціонуючих страхових компаній склала 285, серед яких 31 СК «life» та 254 СК «non-life». Кількість компаній на страховому ринку України тривалий час демонструє тенденцію до зменшення, за 9 місяців 2018 року в порівнянні з аналогічним періодом попереднього року їх кількість скоротилася на 11 СК.

Обсяг валових страхових премій, отриманих страховиками і перестраховиками протягом 9 міс. 2018 року склав 34,88 млрд грн, що на 11,1% перевищує аналогічний показник за підсумком 9 міс. 2017 року. Переважна кількість страхових премій (61%) надійшла від юридичних осіб, включаючи перестрахувальників. Водночас, частка валових премій від фізичних осіб зросла на 20,51%. Аналізуючи дані за підсумком 9 міс. 2018 року сума отриманих страховиками валових премій з видів страхування, інших, ніж страхування життя склала 32,13 млрд грн (або 92%), а зі страхування життя – 2,74 млрд грн (8%). Найбільше чистих страхових премій надійшло від автострахування (34%), що продовжує залишатись одним з найбільш популярних видів страхування, на другому місці в структурі валових чистих премій − страхування життя (11%), а на третьому – медичне страхування (безперервне страхування здоров’я) – 10%.

Для людей, які не звикли ні від кого залежати, взяли відповідальність за своє життя на себе і був ухвалений Закон «Про недержавне пенсійне забезпечення».

Недержавне пенсійне забезпечення відповідно до закону може здійснюватися недержавними пенсійними фондами, страховими компаніями і банківськими установами. Розмір пенсійних виплат в цій системі залежить від розміру пенсійних відрахувань, терміну, протягом якого ці засоби накопичувалися і розміру інвестиційного доходу. Пенсійні виплати в системі

недержавного пенсійного забезпечення здійснюються незалежно від виплат, отриманих по солідарній системі. Світова практика показує, що одночасне функціонування всіх трьох рівнів пенсійного забезпечення повинне стабілізувати пенсійну систему, вирівняти вірогідні на кожному рівні демографічні і фінансові ризики.

Аналізуючи ситуацію, ми бачимо, що станом на 01.10.2018 р. в Державному реєстрі фінансових установ містилася інформація про 62 недержавні пенсійні фонди та 22 адміністратори НПФ, а це на 3% менше відповідного періоду 2017р. (64 НПФ та 22 адміністратори за підсумком ІІІ кв. 2017 року).

Протягом 9 місяців 2018 року адміністраторами недержавних пенсійних фондів укладено 66,3 тис. шт. пенсійних контрактів, що на -3,1% (-2,1 тис. шт.) менше значення показника станом на 01.10.2017 р. Кількість вкладників станом на 01.10.2018 р. зменшилася порівняно з аналогічною звітною датою 2017 року на 3,7% (2,3 тис. вкладників) та відповідала 59,9 тис. осіб. В їх складі юридичних осіб – 1,8 тисячі, або 3,0% від загальної кількості вкладників, тоді як фізичних осіб − 58,1 тисяч, або 97,0%. Станом на 01.10.2018 р. кількість учасників НПФ становила 848,8 тис. осіб (станом на 01.10.2017 р. – 840,1 тис. осіб). Обсяг пенсійних виплат за 9 міс. 2018 р. (одноразові та на визначений строк) склав 781,5 млн. грн., що на 9,8% перевищує результат аналогічного періоду 2017 року. Сума виплат на визначений строк збільшилась на 39,9%.

Сукупно недержавними пенсійними фондами протягом 9 міс. 2018 р. було здійснено пенсійних виплат (одноразових та на визначений строк) 80,8 тис. учасників, тобто 9,5% від загальної кількості учасників. Середній розмір одноразової пенсійної виплати на одного учасника НПФ, який отримав/ отримує пенсійну виплату одноразово, за підсумком 9 міс. 2018 року становив 7,0 тис. грн. (за 9 міс. 2017 року – 6,7 тис. грн.). Сума пенсійних внесків станом на 01.10.2018 р. склала 1 964,2 млн. грн. (-0,4% у порівнянні з показником станом на 01.10.2017 р.). У загальній сумі пенсійних внесків станом на 01.10.2018 р. переважну кількість, або 92,2%, становили пенсійні внески від юридичних осіб, від яких було залучено 1 810,4 млн. грн.

Протягом останніх років функціонування недержавні пенсійні фонди були та залишаються локальними (регіональними) гравцями на ринку пенсійних послуг України. На нашу думку для стійкого розвитку НПФ має відповідати таким головним вимогам: мати досвід роботи на ринку недержавного пенсійного забезпечення не менше трьох років; мати договір із компанією з управління активами, яка має досвід роботи з управління активами інституційних інвесторів не менше п‘яти років, що сприятиме впевненості та довірі до недержавних пенсійних фондів населення і збільшенню страхових вкладів.

Чітка реалізація пенсійної реформи дасть змогу запровадити децентралізовану систему накопичувального пенсійного страхування.

Стійкий розвиток накопичувальної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування відкриває можливості й створює необхідні умови для якісної модернізації, зміцнення економіки, сприятиме розвитку фінансового сектору економіки, залученню потужного внутрішнього

довгострокового інвестиційного ресурсу в національну економіку, що, своєю чергою, матиме величезний поштовх до динамічного економічного росту та якісної модернізації країни.